

Replika

Účel „budoucího výzkumu“ bez další specifikace je pro potřeby §5 odst. 1 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb. dostatečně specifický.

V nasledujících odstavcích sa budem venovať predchádzajúcemu podaniu. V prvom rade ho zrekapitulujem a následne poukážem na časti s ktorými sa v autorovom podaní možno stotožniť a na časti, ktoré je potrebné uchopiť iným spôsobom. Peven verím, že sa mi podarí záverom dokázať, že účel stanovený len ako “budúci výskum” nie je pre účely spracovania osobných údajov dostatočne špecifický a je nie len v rozpore s úmyslom zákonodarca a európskeho nariadenia, ale aj s právami garantovanými Listinou.

Pravidlá ochrany osobných údajov sú v českom právnom poriadku stanovené zákonom č. 101/2000 Sb. o ochrane osobných údajov (ďalej len “Zákon”), ktorý je mimo iné implementáciou Nariadení Európskej únie (2016/679), ktoré poskytujú základné mantinely národnej úpravy, načo ostatne odkazuje sám Zákon v ustanoveniach § 1.

V § 5 predmetného zákona sa potom môžeme dočítať o základných princípoch jeho aplikácie, respektíve základných podmienok za ktorých je možné legitímne a legálne spracovávať osobné údaje druhej strany, teda ich naplnenie musí predchádzať samotnému spracovaniu (za ktorý sa vo svojej podstate považuje už aj len ich zber).¹

Medzi nimi potom možno nájsť povinnosť správcu osobných údajov stanoviť cieľ spracovania a následne uviesť spôsob jeho dosiahnutia. Toto stanovenie cieľu nie je samoučelné ale odvíjajú sa od neho iné povinnosť a mantinely využiteľnosti zozbieraných údajov. Jeho konkrétne a určité stanovenie je taktiež nevyhnutné pre naplnenie ďalšieho z predpokladov a to získanie informovaného súhlasu podľa § 11 Zákona (s výnimkou spracovania údajov na základe zákonnej licencie), ku ktorému je z podstaty veci nutné zdeliť dátovému subjektu využitie s ktorým súhlasí. Stanoviť účel spracovania je jednou zo základných povinností správcu dát, na ktorú kladie dôraz ako vnútroštátna tak aj európska legislatíva.²

V predmetných ustanoveniach je veľmi ľahké sledovať trend, kedy sa zákonodarca snaží poskytnúť dátovému subjektu čo najväčšiu kontrolu nad jeho citlivými údajmi, čo je v konečnom dôsledku primárnym dôvodom prijatia Nariadenia 2016/679.³ Udeľovanie blanketových súhlasov akými je bližšie nešpecifikovaný “budúci výskum” je teda zjavne proti zamýšľanému celoplošnému nastaveniu podmienok pre spracovávanie dát.⁴

¹ KUČEROVÁ a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů*, 1. vydání, 2012, s. 99 - 174. [Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgjpwk232ge2dalttmjptembqgbptcmbrl5ygmni>]

² Tamtiež

³ Dôvodová správa. [Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/4ORNAX99Z8Z1>]

⁴ Stanovisko č. 3/2013 WP29.

Skrz relatívne extenzívny výčet judikatury v podaní sme sa mohli presvedčiť o možnosti podradenia prakticky akéhokoľvek legitímneho záujmu na uchovávaní dát byť podčlenení pod niektorý zo stanovených zákonných dôvodov (ako napríklad uchovávanie kamerových záznamov pre potreby ochrany vlastníctva a vymáhania s ním spojených práv).

Posledným účelom pre ktorý by sa mohlo javiť využitie inštitútu “budúceho výzkumu” ako legitímne, a teda také ktoré nie je zjavne nie len nadbytočné ale aj proti zámeru zákonodarcu, je využitie implikované Dôvodom 33 Nariadenia 2016/679:

“Často není možné v době shromažďování osobních údajů v plném rozsahu stanovit účel zpracování osobních údajů pro účely vědeckého výzkumu. Subjektům údajů by proto mělo být umožněno, aby udělily svůj souhlas ohledně určitých oblastí vědeckého výzkumu v souladu s uznávanými etickými normami pro vědecký výzkum. Subjekty údajů by měly mít možnost udělit svůj souhlas pouze pro některé oblasti výzkumu nebo části výzkumných projektů v rozsahu přípustném pro zamýšlený účel.”

Tento dôvod však nemožno chápať ako prípustnosť blanketových súhlasov nakoľko samotné ustanovenie prikazuje vymedziť “zamýšlaný účel”, ktoré je tak ako v celej úprave mantinelom možného narábania s osobnými údajmi. Navyše je toto povolenie ďalej ohraničené etickými normami a štandardami vedeckého výzkumu, čo ďalej ohraničuje využiteľnosť blanketového povolenia “budúceho výzkumu”.

Chybným by taktiež bolo vnímať toto ustanovenie osamote, nakoľko Dôvody k Nariadeniu 2016/679 zahŕňajú mnohé ďalšie ustanovenia, ktoré obmedzujú využitie údajov na výzkum, a to do takej miery, že blanketové povolenie “budúceho výzkumu” je neprípustné aj pri extenzívnom výklade, dovoľujúcim určité úľavy pre využitie dát k takýmto účelom. Dôvod číslo 156 obmedzuje využívanie dát k výskumným účelom princípmi primeranosti a nutnosti, ktoré sú úprave nakladania s osobnými údajmi vlastné, teda opäť vylučujú vydávanie blanketových súhlasov nakoľko tieto musia byť posudzované s ohľadom na stanovený dôvod spracovania. Nasledujúci dôvod, číslo 157, potom rozširuje obmedzenia spracovania dát k výskumným účelom ustanoveniami právneho poriadku Európskej únie ako aj jednotlivými právnymi poriadkami členských štátov, kde v tomto prípade vnútroštátne právo vylučuje využívanie neurčitých povolení a ustanovovanie neurčitých dôvodov využitia zbieraných dát.

Spoločná téma pre využívanie osobných dát k výskumným účelom v Nariadení 2016/679 je potom anonymizácia, resp. pseudonymizácia využívaných dát, ktorá sa ponúka ako viac než vhodná, ako aj v prípade uvedenom v podaní tak prakticky vo všetkých veľkoplošných výzkumoch a pri jej využití je diskusia o ochrane osobných údajov či povoleniach s ich spracovaním naprosto bezpredmetná. Jediný prípad kedy pseudonymizácia nepripadá v úvahu je výzkum malého rozsahu s dôrazom na konkrétne a malé množstvo subjektov u ktorých by teda nemalo byť problematické získať súhlas a oboznámiť ich s konkrétnymi využitiami osobných údajov tak ako je tomu napríklad v súčasnosti pri zmene využitia údajov, tak ako je tento scénar načrtnutý v podaní.

V rámci Európskej únie existuje vôľa na vytváraní spoločného vedeckého priestoru ako aj na všeobecnom rozvoji vedeckého poznania.⁵ Tento samotný fakt však nemôže prevážiť základné právo každého občana na súkromie, ktoré mu na národnej ako aj na európskej úrovni garantuje autonómnou suverenitu v oblasti vlastného dátového sebaurčenia, ktorého primárnou podmienkou je a musí byť zachovávanie informovaného súhlasu, ktoré vyžaduje aj konkrétne stanovenie účelu udelenia súhlasu, s ohľadom načo je poskytovanie blanketových súhlasov naprosto neprípustné a kauzálne ad hoc posudzovanie jednotlivých spracovaní hraničý so svojvôľou a s ohľadom na objem dát ktoré sú v súčasnosti k dispozícii je naprosto neprevediteľný.

Záujem na rozvoji vedy dovoľuje k určitým úľavám na tomto poli čo do informovania dátových subjektov rozhodne však nie je prípustné túto povinnosť za výskumným účelom odstrániť úplne, čo koniec koncov nepripúšťa ani samotná legislatíva na národnej, či európskej úrovni, ktorá vyžaduje obmedzenie či už etickými normami alebo zkonkretizovanie udelného súhlasu pre *určitý* výzkum alebo *určitú* oblasť. Udelenie súhlasu s “budúcim výzkumom” bez bližšej špecifikácie druhu výzkumu je v priamom nesúlade so základnými právami občanov na súkromie a dátové sebaurčenie ako aj s úmyslom zákonodarca.

⁵ Čl. 179, Zmluva o fungovaní EU.